

mene vergadering van het Nut in Amsterdam een soortgelijk pleidooi, dat evenmin tot daden leidde. Pas in 1862 werd een landelijke Nutscommissie benoemd, die de mogelijkheden van de veredeling van volksvermaken moest onderzoeken.¹⁹⁾ Spoedig daarna werden de eerste verenigingen voor volksvermaken opgericht.

Rotterdam, inclusief het bijna duizend man tellende Nutsdepartement, liep daarbij niet voorop. Maar het besluit van de Amsterdamse gemeenteraad in 1871 tot geleidelijke afschaffing van de kermis bracht ook hier de gemoederen in beweging. Progressief-liberaal Amsterdam nam allerlei initiatieven om de teleurgestelde kermisliefhebbers vervangend vermaak aan te bieden. Vooral de Vereeniging tot Veredeling van het Volksvermaak (1871) en de daaruit voortgekomen Floralia-vereniging trokken in Rotterdam de aandacht.²⁰⁾ De drang tot navolging leefde sterk binnen het Rotterdamsch Spreekgezelschap, een mannenclub die zich afficheerde als 'middenpunt van het intellectueele leven in onze stad, waar vernuft en kennis, beschaving en geest den toon geven'.²¹⁾ In dit soort door-en-door liberaal-elitaire gezelschappen oefenden de leden zich in de debatteerkunst door middel van discussie over geponeerde stellingen.²²⁾

Eind 1872 nam het Spreekgezelschap de stelling aan dat 'het volk' dringend behoefte had aan meer en beter vermaak. Dat was te verkrijgen 'door medewerking en voorbeeld der meer ontwikkelenden. (...) Beter onderwezen zal het volk aan dat beter vermaak de voorkeur geven boven het mindere'.²³⁾ De debatteervereniging was echter geen gemeenteraad - hoogstens een voorportaal - en het kwam dan ook nog niet tot concrete stappen. Wel werd bij de Amsterdamse Floralia-vereniging om inlichtingen gevraagd. Een tweede oproep binnen het Spreekgezelschap in 1875 aan 'kapitalisten en beschaafden' tot begeleiding van 'de arbeider' bij de keuze van zijn vermaken kon daardoor soepel worden vertaald in de oprichting van een Rotterdamse Floralia-vereniging.²⁴⁾

Floralia

Rotterdam was niet de enige plaats die het voorbeeld van de Amsterdamse Floralia-vereniging navolgde. De Floralia-formule had in vele tientallen dorpen en steden succes. Deze verenigingen wilden het verzorgen van planten en bloemen onder lager geplaatste bevolkingsgroepen stimuleren. De werkwijze was overal min of meer identiek. In het voorjaar konden leden van de 'arbeidende klasse' tegen een laag tarief stekplanten of zaden kopen, die zij op